

випадку прострочення договору, і за своєю правовою природою є платою за користування чужими грошовими коштами.

Література

1. Лунц Л. А. Деньги и денежные обязательства в гражданском праве / Л. А. Лунц; – М.: Статут, 1999. – 351 с.
2. Эльясон Л. С. Деньги, банки и банковские операции / Л. С. Эльясон. – М.: Экономическая жизнь, 1926. – 240 с.
3. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про відповідальність за порушення грошових зобов'язань: Оглядовий лист ВГСУ від 29.04.2013 р. № 01-06/767/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0767600-13>.
4. Про доповнення Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-06/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів»: Інформаційний лист ВГСУ від 20.05.2014р. № 01-06/646/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v-646600-14>.

УДК 347.1

Вавженчук С. Я., д.ю.н., доцент,

Фулей Г. І., студентка,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
м. Київ, Україна

ВИКОНАВЧИЙ НАПИС НОТАРІУСА В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Наріжним каменем цивільного права завжди залишалось питання захисту суб'єктивних цивільних прав. З метою швидкого та ефективного здійснення захисту та відновлення порушених цивільних прав було впроваджено виконавчий напис нотаріуса – правовий інструмент захисту цивільних прав, який пройшов тривалий шлях становлення та витримав апробацію часом.

Актуальність дослідження даної теми обумовлена наявністю значної кількості оспорюваних виконавчих написів нотаріуса, що свідчить про наявність у даній сфері цілої низки проблем. Вагомим недоліком чинного законодавства є відсутність легального визначення поняття «виконавчий напис нотаріуса» з одного боку, та брак єдиного доктринального підходу щодо визначення місця виконавчого напису нотаріуса в системі захисту цивільних прав – з іншого. Все це нівелює потенціал даного інструменту захисту цивільних прав та відводить йому маргінальне становище у механізмі правового захисту.

Здавна, важливу роль у системі захисту суб'єктивних цивільних прав відігравав нотаріат. При цьому слід зазначити, що особи, котрі виконували функції подібні до функцій сучасних нотаріусів існували вже у Стародавньому Вавилоні. Правовий інструмент захисту цивільних прав – виконавчий напис – також не новий: його становлення, у традиційному для нас вигляді, відбулось у 20 роках XX століття на теренах тодішнього Радянського Союзу, де він набув значного поширення.

Наразі, відповідно до ч. 1 ст. 87 Закону України «Про нотаріат» для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість. Виконавчий напис здійснюється, якщо подані документи підтверджують безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем та за умови, що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років, а у відносинах між підприємствами, установами та організаціями – не більше одного року. Вважаємо за необхідне детальніше дослідити виконавчий напис нотаріуса, як окремий спосіб захисту цивільних прав, який є законодавчо закріпленою альтернативою ускладненій процедурі судового захисту.

Так, Л. М. Баранова пропонувала розглядати виконавчий напис як явище, що має подвійну правову природу, по-перше, це вид нотаріальної дії, а по-друге, – виконавчий документ, такий підхід видається слушним і перекликається з діючим законодавством. Дійсно, Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 відносить виконавчий напис до виконавчих документів, на підставі якого здійснюється примусове виконання рішень Державною виконавчою службою України; ст. 34 Закону України «Про нотаріат» визначає виконавчий напис нотаріуса як одну із нотаріальних дій. Однак, без відповіді залишається питання чим за своєю сутністю є виконавчий напис: способом, засобом чи формою захисту цивільних прав.

Аналізуючи контрверзи науковців у даній сфері, вважаємо суперечливою позицію авторів, котрі розглядають виконавчий напис нотаріуса як форму захисту цивільних прав [1, с. 60], оскільки остання передбачає зовнішній вираз організаційно-функціональної діяльності, процедури або порядку захисту цивільних прав та презюмує наявність у своєму арсеналі великої кількості правових інструментів здійснення захисту, виконавчий напис нотаріуса, на нашу думку, є лише одним із них. Як найбільш ефективний та дієвий засіб позасудового захисту цивільних прав фізичних та юридичних осіб тлумачить виконавчий напис нотаріуса Д. В. Журавльов [2, с. 76], з свого боку, Х. В. Майкут вважає дане правове явище – способом захисту прав, тобто єдиного підходу науковцями у цьому

контексті вироблено не було. Ряд авторів загалом або щодо виключно виконавчого напису не розрізняють поняття «способи» та «засоби захисту» і вживають їх як синоніми. Дійсно, способи та засоби захисту прав нерозривно між собою пов'язані, але, на наш погляд, ототожнювати ці два поняття не доцільно, оскільки вони суттєво різняться. Дійти такої думки нам дозволяють висновки наведені С. Я. Вавженчуком в межах монографічного дослідження «Система захисту і охорони конституційних трудових прав працівників» [3, с. 274].

Підсумовуючи проведений нами аналіз, констатуємо, що виконавчий напис нотаріуса за своєю суттю є способом захисту цивільних прав, оскільки він визначає характер прийомів, напрямок та набір заходів і засобів за допомогою яких в подальшому буде здійснюватися захист цивільних прав. Для того, щоб вчинити виконавчий напис нотаріус зобов'язаний попередньо виконати ряд організаційних дій, зокрема: здійснити перевірку правильності поданих документів, безспірність заборгованості або іншої відповідальності боржника перед стягувачем, а також з'ясувати чи не минули строки звернення та інші обставини; в свою чергу стягувач повинен фактично надати визначені документи, звернутися до нотаріуса. Сукупність зазначених дій, на наш погляд, виступає заходами захисту цивільних прав у нотаріальному порядку. Відповідно до вимог закону для вчинення виконавчого напису стягувачем або його уповноваженою особою подається заява, саме звернення особи із заявою до нотаріуса, у нашому випадку виступає засобом захисту цивільних прав.

Література

1. Чечот Д. М. Субъективное право и формы его защиты / Д. М. Чечот. – Л.: Изд. ЛГУ, 1968. – 72 с.
2. Журавльов Д. В. Виконавчі написи як засіб захисту нотаріусами цивільних прав юридичних та фізичних осіб / Д. В. Журавльов // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 8. – С. 76-82.
3. Вавженчук С. Я. Система захисту і охорони конституційних трудових прав працівників: монографія / С. Я Вавженчук. – Харків: Диса плюс, 2013. – 510 с.